

ד"ר יוסף שרביט- קורות חיים אקדמאיים נוסח מקוצר

ד"ר יוסף שרביט מרצה לתולדות ישראל במחלקה לתולדות ישראל באוניברסיטת בר אילן ובמכללה האקדמית אפרתה. התמחותו בהיסטוריה חברתית ואינטלקטואלית של יהדות אגן הים התיכון, צפון אפריקה, צרפת וארץ ישראל, מימי הביניים עד העת החדשה. במכללת אפרתה הוא מופקד על הוראת תולדות ישראל והעמים מימי הביניים עד העת החדשה ובבר אילן מלמד תולדות ישראל מימי העת החדשה המוקדמת עד לתולדות יהדות זמננו.

ד"ר שרביט מתמחה בתולדות חכמת ישראל בצרפת והתעמק בתולדות האסכולה הפריסאית לחכמת ישראל. ד"ר שרביט פרסם מחקר היסטורי מקיף אודות הרב יהודה ליאון אשכנזי – מניטו: עבריות ומעבר לה – דיוקן אינטלקטואלי של הרב י.ל. אשכנזי-מניטו (אדרא, תשע"ט). הוא מחברם של 11 ספרים ועשרות מאמרים העוסקים בסוגיות אלו. הבולט שבהם, עוסק בחכמי אלג'יריה וארץ ישראל במאה הי"ט – מסורת ומודרנה, שראה אור בהוצאה המדעית של הסורבון (הונורה שמפיון, Honoré Champion, פריז):

- Charvit Yossef, *La France, l'élite rabbinique d'Algérie et la Terre Sainte au XIXème siècle - Tradition et Modernité*, Honoré Champion – Sorbonne Paris IV, Paris, 2005

במרץ 2007 ד"ר שרביט הוזמן לסורבון לשאת הרצאה בעקבות צאת ספרו לאור; בנובמבר 2007 התקיים כנס מחקרי בן יום במכון בן צבי לכבוד ספר זה.

ד"ר שרביט החל בכתיבת מחקר חדש הדין בשורשי השואה והתקומה והתרחשותן בארצות הנצרות והאסלאם, תוך דיון משווה בין תפוצות ישראל (המאות ט"ז-כ'). הוא דן בכך בשישה כנסים בינלאומיים בעשור האחרון (קונגרס עולמי למדעי היהדות תשס"ט, מכללת אפרתה תשע"ז, קונגרס עולמי למדעי היהדות תשע"ז, מכללת אורות תשע"ח, פורטוגל תשע"ט, אוניברסיטת בן גוריון ומכון בן צבי, תש"פ) והוגשו בעקבותיהם מאמרים לשיפוט. כמו כן שולבו ממצאיהם בספריו השונים.

בעקבות הרצאותיו בגלי צה"ל (2006) יצא ספרו, יהודי אלג'יריה בעידן הצרפתי, האוניברסיטה המשודרת, (משרד הביטחון, תש"ע), המסכם את מחקריו בשפות הצרפתית, האנגלית והעברית. ד"ר שרביט הינו חתן פרס עמינוח (תשנ"ט) ופרס גאון (תשע"ג), למחקר וליצירה.

קורות חיים - ד"ר יוסף שרביט

1. השכלה שם האוניברסיטה מחלקה שנת קבלת התואר
תואר ראשון האוניברסיטה העברית היסטוריה של עם ישראל, היסטוריה כללית, תשמ"ג
תואר שני האוניברסיטה העברית היסטוריה של עם ישראל תש"ן
תואר שלישי אוניברסיטת פריס-INALCO תשנ"ט

2. נושא עבודת המסטר: החינוך היהודי בקונסטנטיין בעידן של תמורות (1837-1939)
שם המנחה: פרופ' מיכאל אביטבול

- נושא עבודת הדוקטורט: האליטה הרבנית באלג'יריה אל נוכח המודרניזציה 1750-1914 (קדם-דוקטוראט DEA); האליטה הרבנית האלג'יראית וארץ ישראל, במאה הי"ט – מסורת ומודרנה (דוקטוראט).
שמות המנחים: פרופ' הרב שמואל סיראט, פרופ' יוסף טדגי

3. ארגון כנסים מדעיים:
א. יום עיון מרכז אלישר - אוניברסיטת בן גוריון (בשיתוף עם מכון גיא ינשא), תשנ"ח: "פעילות חשאית ישראלית על אדמת אלג'יריה - 1948-1962".
ב. כנס חוקרים מכון בן צבי (בשיתוף עם מכון גיא ינשא), תש"ס: "יהודי אלג'יריה בין מזרח ומערב, בין מסורת ומודרנה".
ג. כנס בינלאומי אודות מפעלו ודמותו של הרב יהודא ליאון אשכנזי (מניטו) (1922-1996). אוניברסיטת בר אילן. אני יוזם הכנס ובוועדה המארגנת, חנוכה תשס"ז.

4. תחומי התמחות מדעיים:
התמחות בהיסטוריה חברתית ואינטלקטואלית של יהדות אגן הים התיכון. התמחות בחקר יהדות צפון אפריקה, צרפת וארץ ישראל במאות י"ח-כ' – בדגש על קהילות יהודי אלג'יריה, מרוקו וצרפת ובזיקתן לארץ ישראל ולמדינת ישראל. התמחות בתולדות חכמת ישראל בצרפת (במאות הי"ט-כ').
התמחות בהיסטוריה חברתית ואינטלקטואלית של תולדות ישראל והעמים באגן הים התיכון מימי הביניים עד העת החדשה.

ד"ר יוסף שרביט - פרופיל אקדמי תשפ"א

מרצה לתולדות ישראל, בעשרים חמש השנים האחרונות, במוסדות הוראה אקדמאיים מגוונים – בעשור האחרון פעילותי מתרכזת באוניברסיטת בר אילן, במכללה האקדמית אפרתה. זכיתי להיות נצר למשפחת רבנים ומחנכים באלג'יריה ובצרפת.

תחומי התמחותי בהיסטוריה חברתית ואינטלקטואלית של יהדות אגן הים התיכון. התמחות בחקר יהדות צפון אפריקה, צרפת וארץ ישראל במאות י"ח-כ' – בדגש על קהילות יהודי אלג'יריה, מרוקו וצרפת ובזיקתן לארץ ישראל ולמדינת ישראל; התמחות בתולדות חכמת ישראל בצרפת (במאות הי"ט-כ').

במכללת אפרתה, אני מופקד על תולדות ימי הביניים בישראל ובעמים, על הפזורה הספרדית בראשית העת החדשה, והשואה בפזורה הספרדית וארצות האסלאם.

הנתיב המחקרי שלי החל בכתיבת עבודת מחקר לתואר שני, על תולדות החינוך היהודי בעידן של תמורות. עבודה זו פתחה בפניי צוהר למקורות העבריים של הקהילה היהודית באלג'יריה בעת החדשה. לאחר שסיימתי בהצטיינות את הקדם-דוקטורט (D.E.A) שלי (כך נהוג בצרפת בין המסטר לדוקטורט לכתוב חיבור בעל אופי מתודולוגי, במודגש, המהווה את התשתית המחקרית לדוקטורט) הרי שסיימתי את כתיבת חיבור הדוקטורט, המהווה נדבך מעמיק יותר של סוגיה זו. קדם-הדוקטורט עסק באליטה הרבנית האלג'ירית בעידן הצרפתי, אל נוכח עתות מודרנה ואתגריה: **החינוך היהודי, המשפחה היהודית וההשכלה העברית**. חיבור זה עסק בשלשה מוקדים: ארץ ישראל-אלג'יריה-צרפת, בעת החדשה. מחקרי בחן ארכיונים מאוד מגוונים ולא הסתפקתי במקורות הצרפתיים והיהודיים-צרפתיים המקובלים, אלא הסתייעתי בארכיונים שטרם ראו אור דוגמת ספרות רבנית, ארכיונים קונסולאריים, עיתונות עברית ומשכילית ומקורות ערביים, כפי שנידונו במחקריהם של חוקרים כפרופ' פסח שנער, פרופ' בנימין סטורה (Benjamin Stora) וד"ר איזבל גרנגו (Isabelle Grangaud). עיון במקורות אלו הוביל אותי לביסוס של הנרטיב העברי ושל היסטוריוגרפיה פנים קהילתית.

עבודת הדוקטורט, שסיימתי בהצטיינות יתירה, יצאה לאור בהוצאה לאור היוקרתית הצרפתית: Editions Honoré Champion, Sorbonne Paris IV.

מחקר היסטורי זה עוסק במעמד האליטה הרבנית האלג'ירית בזיקה לארץ ישראל ובארץ ישראל והתמודדותיהם עם אתגרי המודרנה: **המשפחה היהודית ושאלות מגדר**. עבודת מחקר זו עוסקת בסוגיות היסטוריוגרפיות רגישות כמו מעמדו של 'הראשון לציון' בארץ ישראל, תרומתם היישובית של יהודי אלג'יריה והדיאלקטיקה שבסוגיה יישוב-ישן-יישוב חדש; עולם השד"רות בעת החדשה; מקומה החדש של ארץ ישראל בתודעת אליטות שנדחקו לקרן זוית ונתרוקנו מסמכויותיהן; יחסי הגומלין בין האוכלוסייה המוסלמית והיהודית לאור היחסים המיוחדים שבין עבדל קאדר מנהיג המרד האלג'ירי והרב שמואל עבו קונסול צרפת בגליל, על רקע של מפעלי התיישבות וגאולת קרקעות.

ההיסטוריוגרפיה הצרפתית, שעד כה הייתה הדומיננטית בחקר יהודי אלג'יריה, וההיסטוריוגרפיה העברית, המתחקה אחר מאווייה הפנימיים של הקהילה ואורחותיה, תוך בחינה וחילוץ פרספקטיבה פנימית של חקר הקהילה, אינן מקבילות אלא מעשירות ומרחיבות את התמונה ההיסטורית המורכבת. ההיסטוריוגרפיה העברית, המהווה החידוש המחקרי המובהק שלי, משלימה ומפרה את ההיסטוריוגרפיה הקלאסית.

זכיתי להיות בין מקימי מכון גיא ינשא לחקר יהודי אלג'יריה (1985), המכון על שם הרב יוסף גנאסיה זצ"ל. באמצעותו יזמתי כמה ימי עיון וכנסים מחקריים באוניברסיטת בן גוריון ומכון בן צבי. מלבד זאת, השתתפתי בכנסים וימי עיון באוניברסיטאות פאריס, בר אילן, בן גוריון, העברית ומכון בן צבי. (ראה קורות חיים). הוזמנתי בשנת תשס"ז להרצאת אורח באוניברסיטת סורבון בפריס, לרגל צאת ספרי. התקיים באותה שנה כנס מחקרי בן יום לכבוד ספרי.

בספרי ובמאמרי פרסתי שורה מגוונת של מחקרים היסטוריים חברתיים, מגדריים ואינטלקטואליים, המציגים דפוסים מקוריים של התמודדות של אישים ומנהיגים עם העידן המודרני – בצפון אפריקה, בצרפת ובארץ ישראל. פרסמתי מחקר ייחודי על קורות תנועת הנוער "שרל נוער" במרוקו השופך אור על החינוך הבלתי פורמאלי בה, על תרומתה הסגולית לשיקום החברה הנחשלת ב"מלאח" של קזבלנקה, ושילוב חניכיה בפעילות החשאית הישראלית בצפון אפריקה (העפלה והגנה עצמית – המוסד לעלייה ב' ושלוחת המוסד, "המסגרת").

התמחותי בתולדות יהודי צרפת ותולדות חכמת ישראל בצרפת במאות הי"ט והכ' כוללת את חקר האסכולה הפאריסאית לחכמת ישראל (1946-1967), בדגש על דמותו ההיסטורית ודיוקנו האינטלקטואלי של הרב יהודה ליאון אשכנזי – מניטו, כמקובל צפון אפריקאי וחניך האוניברסיטאות הצרפתיות באלג'יר ובפאריס, שגילם מנהיגות צפון אפריקאית לנוכח התמודדויות גורליות של העם היהודי לאחר השואה והתקומה, במרחב ים תיכוני שבציר צפון אפריקה-צרפת ישראל. מחקרי **עבריות ומעבר לה**, יצא לאור בתשע"ט.

החילותי בכתיבת מחקר היסטורי והיסטוריוגרפי חדש הדן ב**שורשי השואה והתקומה והתרחשותן בארצות הנצרות והאסלאם, תוך דיון משווה בין תפוצות ישראל (המאות ט"ז-כ')**. דנתי בכך בשישה כנסים בינלאומיים בעשור האחרון (קונגרס עולמי למדעי היהדות תשס"ט, מכללת אפרתה תשע"ז, קונגרס עולמי למדעי היהדות תשע"ז, מכללת אורות תשע"ח, פורטוגל תשע"ט, אוניברסיטת בן גוריון ומכון בן צבי, תש"פ) והגשתי בעקבותיהם מאמרים לשיפוט. כמו כן שולבו ממצאיהם בספריי השונים.

השתתפתי ב-65 כנסים מחקריים, לרבות השתתפות בקבוצת מחקר במכון ון ליר ירושלים (במרוצת שנת תשס"ט).

פעילותי המחקרית והציבורית, בחקר ובהנחלת מורשת יהדות צפון אפריקה זיכו אותי בשני פרסים למחקר ויצירה: **פרס עמינות, תשנ"ט ופרס גאון, תשע"ג**.

חזון מחקרי. הפעילות המחקרית העתידית שלי בע"ה תנותב לכמה אפיקים :

- א. אמשיד לפתח את הנרטיב הפנים קהילתי והאוריאנטאלי, לצד הנרטיב הקולוניאלי ;
- ב. אמשיד לפתח את המגמה ההיסטוריוגראפית העברית בכתבת היסטוריה חברתית ואינטלקטואלית של יהודי צרפת וצפון אפריקה ;
- ג. אמשיד לעסוק בתולדות דיוקן המנהיגות היהודית הצפון אפריקאית, רבנית כחילונית, על אדמת צפון אפריקה וברחבי הפזורה היהודית.
- ד. אמשיד לחשוף ארכיונים בעלי אופי אזורי ואדון ביחסי הגומלין שבין הפריפריה למרכז, לרבות ארכיונים ערביים על אדמת צפון אפריקה.
- ה. אקיים דיון היסטורי, במטוטלת היחס למדעי היהדות, באסכולות השונות לחכמת ישראל: ברלין, ירושלים ופאריס.
- ו. אמשיד בדיון מעמיק אודות שורשי השואה והתקומה והתרחשותן בארצות הנצרות והאסלאם, תוך דיון משווה בין תפוצות ישראל (המאות ט"ז-כ').